

NAV Troms og Finnmark

Arbeidsmarkedsprognose **2021**

1. Sammendrag	3
1.1 Vurdering av fjorårets anslag	4
2. Epperspørselen på arbeidsmarkedet	4
2.1 Historikk, status for 2019 og forventet utvikling i de enkelte næringer	4
2.1.1. Jordbruk, skogsbruk og fiske	6
2.1.3. Industri	7
2.1.5. Varehandel og reparasjon av motorvogner	7
2.1.6. Transport og lagring	7
2.1.7. Overnattings- og serveringsvirksomhet	7
2.2 Stillingsmarkedet	9
2.3 Forventet endring i sysselsetting fordelt på næringer	9
3. Tilbudet av arbeidskraft	10
3.1 Befolkningsutvikling	10
3.2 Yrkesfrekvenser	11
3.3 Utvikling i arbeidsstyrken fremover	11
4. Tilpasning på arbeidsmarkedet	13
4.1 Utviklingen i ledighet fordelt på yrkesbakgrunn	13
4.2 Stramhet i arbeidsmarkedet	14
5. Prognose over registrert ledighet	16

1. Sammendrag

NAV Troms og Finnmark utarbeider årlig en prognose for utviklingen på arbeidsmarkedet i fylket. Den er basert på innspill fra lokalt nivå i NAV Troms og Finnmark, tilgjengelig statistikk og annen relevant informasjon.

2020 var på mange måter et spesielt år. Fra å ha en stabil og god situasjon på arbeidsmarkedet, kom en voldsom økning i ledigheten fra mars måned. Fra 2 598 helt ledige i februar 2020, steg den til 12 604 i løpet av mars. For hele 2020 var ledigheten i gjennomsnitt 114 prosent høyere enn i 2019. I tillegg var det en kraftig økning i antall delvis ledige.

Det var en reduksjon i tilgangen på ledige stillinger på 4 prosent i forhold til 2019. Nedgangen var størst innen privat sektor. Den største reduksjonen kom i yrker innen kontorarbeid med 28 prosent lavere tilgang på stillinger enn i 2019. Yrker i Helse, pleie og omsorg hadde økt tilgang på stillinger med 14,5 prosent i forhold til året før.

Det er mange næringer som står overfor store utfordringer i forbindelse med Koronapandemien. Gjennom 2020 har vi sett at mange næringer blir direkte rammet på grunn av restriksjoner på virksomheten og reisevirksomhet. Det er forventet at en del bedrifter vil opphøre som en følge av dette. Omfanget er meget usikkert, men det er antatt at sysselsettingen vil gå ned i disse næringene.

NAV Troms og Finnmark forventer følgende endringer i 2021 innen disse næringene:

- Sysselsettingen innen Varehandel og rep av motorvogner vil reduseres fordi kjøpekraften reduseres på grunn av flere ledige
- Sysselsettingen innen Transport og lagring vil reduseres fordi behovet for tjenester er mindre på grunn av manglende turisme
- Sysselsettingen innen Overnatting- og serveringsvirksomhet vil reduseres fordi utenlandsk turisme uteblir og restriksjonene i utelivsbransjen vedvarer
- Eiendomsdrift, teknisk og forretningsmessig tjenesteyting vil reduseres fordi behovet for tjenestene til næringen reduseres
- Offentlig sektor vil vokse som en følge av økt offentlig tilbud og en stadig eldre befolkning

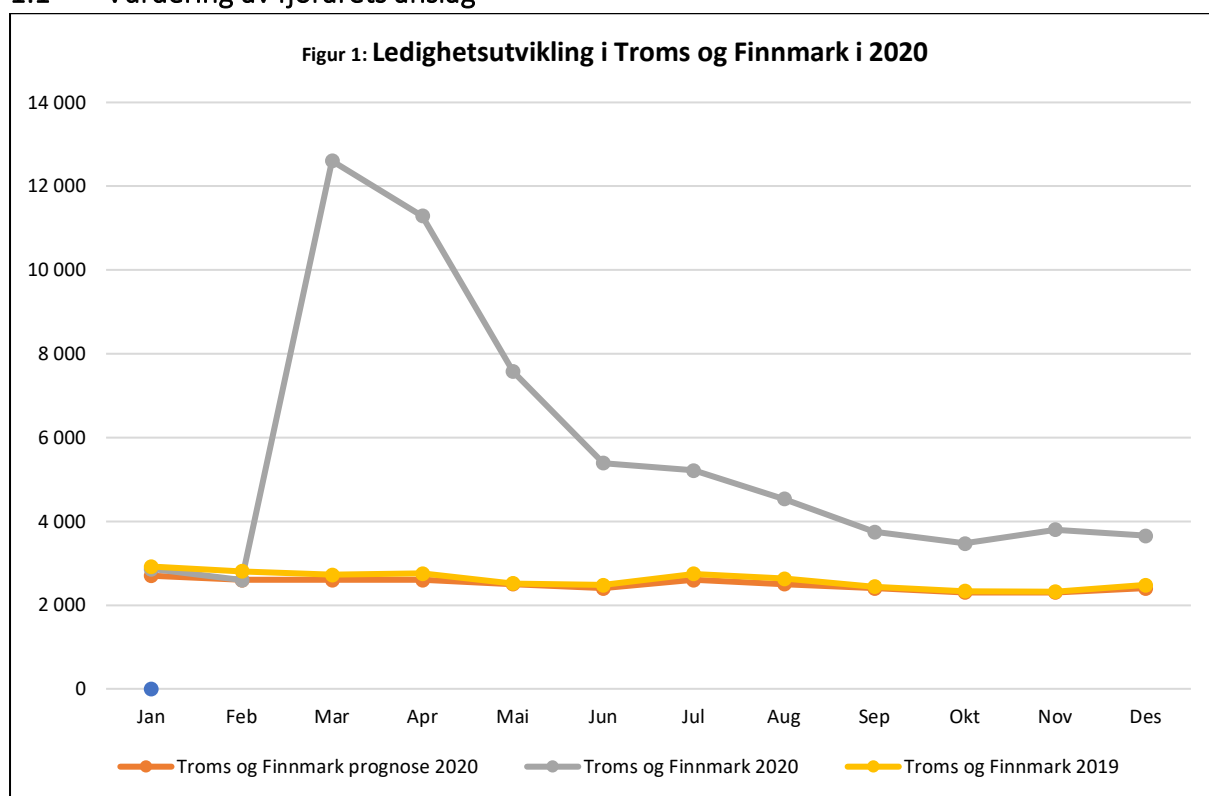
Vi har derfor valgt å sette opp tre scenarier som skisserer forskjellige forløp i ledighetsutviklingen i 2021 - avhengig av hva som skjer med omfanget av Koronapandemien, og en tilhørende ledighetsutvikling.

Prognosen for ledigheten tar utgangspunkt i den gjennomgangen som er gjort av situasjonen på arbeidsmarkedet. Den er videre basert på at Koronapandemien og dens konsekvenser ikke er forbi, men at dette vil prege arbeidsmarkedet i lang tid framover.

De tre scenariene har felles utgangspunkt i ledighetstallene for januar og februar 2021, men har ulikt forløp utfra ulike forutsetninger.

- Optimistisk scenario: Ledigheten vil flate ut mot våren, og full gjenåpning av utelivet vil etter hvert bidra til lavere ledighet. Høsten vil innebære noe økt turisme som gir økt aktivitet i hotellbransjen. Dette oppveier noe av konsekvensene når permitteringsordningen opphører 1. oktober. Forventet gjennomsnittlig ledighetsprosent er 3,1 og utgjør 4 094 helt ledige.
- Hovedscenario: Ledigheten vil holde seg på et relativt høyt nivå for vårt fylke, men vil være preget av variasjoner knyttet til endringer til smitteverntiltak. Det antas økt ledighet ved skoleslutt og når permitteringsordningen opphører 1. oktober. Forventet gjennomsnittlig ledighetsprosent er 3,4 og utgjør 4 452 helt ledige.
- Pessimistisk scenario: Muterte varianter av viruset fører til nedstenging av uteliv og sosiale aktiviteter. Vi får mange nye ledige ved skoleslutt og omfanget av bedriftsnedleggelse øker når turistsesongen uteblir. Ledigheten øker enda mer når permitteringsordningen opphører 1. oktober. Forventet gjennomsnittlig ledighetsprosent er 3,6 og utgjør 4 744 helt ledige.

1.1 Vurdering av fjorårets anslag

Prognosen for ledigheten i Troms og Finnmark for 2020 hadde som forutsetning at den stabilt gode situasjonen på arbeidsmarkedet ville vedvare. I mars kom omslaget som en følge av nedstengingen i kjølvannet av Koronapandemien. Fra februar til mars steg antall helt ledige fra 2 598 til 12 604 personer. I tillegg kommer alle delvis ledige. Som figur 1 viser, gikk ledigheten ned i løpet av året, men den lå selv i månedene med minst avvik - langt over prognosen.

2. Etterspørselen på arbeidsmarkedet

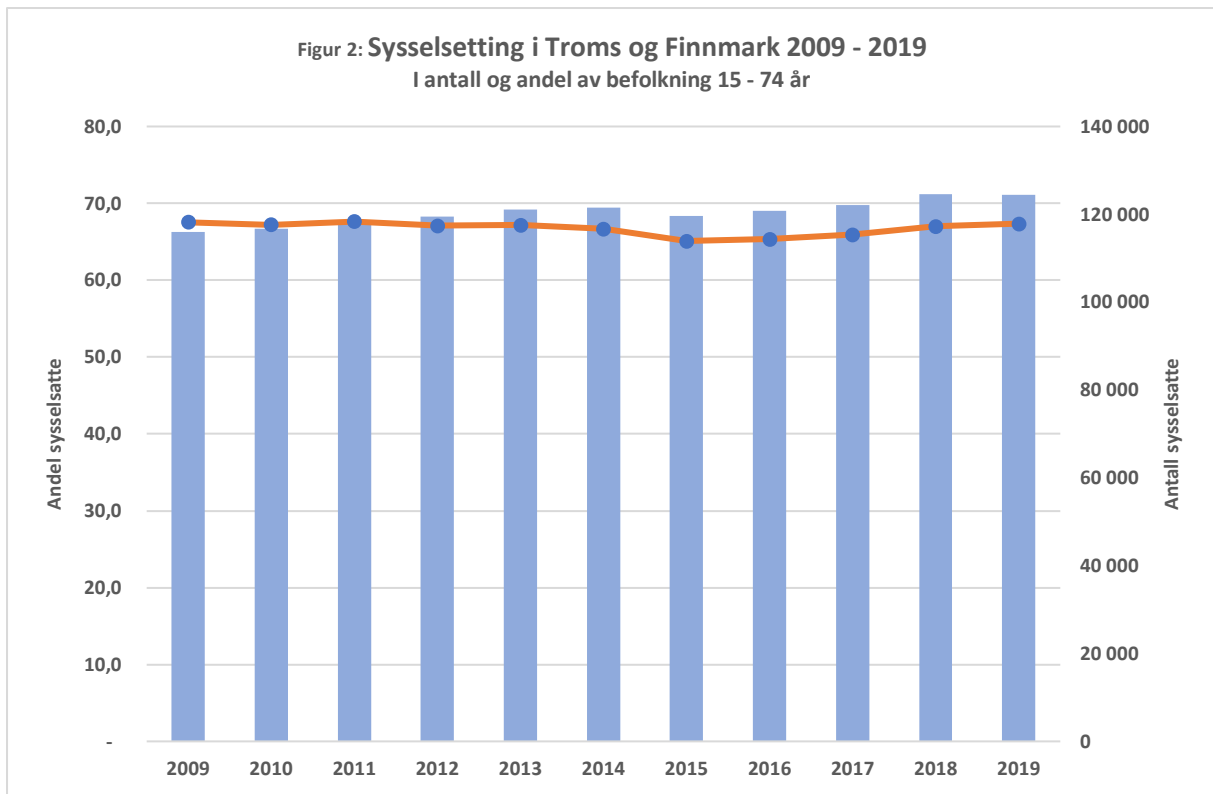
2.1 Historikk, status for 2019 og forventet utvikling i de enkelte næringer

Vi vil her gjennomgå historikk for de ulike næringene, gi en status for 2020 og angi en forventet utvikling i 2021. Framstillingen bygger hovedsakelig på sysselsetningsstatistikk fra SSB for perioden 2009 – 2019 målt per 4. kvartal.

Figur 2 viser utviklingen i antall og andel sysselsatte i Troms og Finnmark fra 2009 til 2019. I antall har det vært vekst i alle år unntatt fra 2018 til 2019 der det var en liten nedgang. Per utgangen av 2019 var 67,3 prosent av befolkningen i fylket i aldersgruppen 15 – 74 år sysselsatt. Dette er en økning på 0,5 prosent i forhold til året før. Andelen sysselsatte har vært økende siden 2016. Per 4. kvartal 2019 er det totalt 124 463 sysselsatte i Troms og Finnmark.

Av figuren framgår det også en nedgang i sysselsettingen mellom 2014 og 2015. Årsaken er at 2015 og utover bygger på nye datakilder slik at før og etter 2015 kan ikke direkte sammenlignes¹.

¹ Fra 2015 bygger sysselsetningsstatistikken på nye datakilder. For 4.kvartal 2015 ligger antall sysselsatte på landsbasis i alt 60 000 lavere enn Arbeidskraftundersøkelsen AKU. Tidligere var totaltallet samordnet. Virkningen for Troms og Finnmark er ikke beregnet.

Tabell 1 viser antall og andel sysselsatte i de ulike næringene i Troms og Finnmark per 4. kvartal 2018 og 2019. Utviklingen i de enkelte næringer vil bli behandlet i egne avsnitt. Det er også tatt med en sammenlikning med landet. Denne viser at i noen næringer er vårt fylke avvikende i forhold til landsgjennomsnittet. Dette gjelder naturlig nok Jordbruk, fiske og fangst der omfanget er større i Troms og Finnmark. Omfanget av virksomhet knyttet til Industri, Varehandel, Informasjon og kommunikasjon og Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift er lavere i fylket vårt. For offentlig sektor som helhet har Troms og Finnmark 44,6 prosent av de sysselsatte knyttet til denne, mens landet er 9,3 % lavere.

Tabell 1: Sysselsatte etter bosted og næring i Troms og Finnmark

Næring	Antall og andel sysselsatte i Troms og Finnmark							
	Troms og Finnmark		Endring 2018-2019	Prosent endring	Andel 2018 Troms og Finnmark	Andel 2019 Troms og Finnmark	Andel 2019 landet	Differanse fylket og landet
	2018	2019						
01-03 Jordbruk, skogsbruk og fiske	5 376	5 408	32	0,6 %	4,3 %	4,3 %	2,2 %	2,2 %
05-09 Bergverksdrift og utvinning	1 322	1 248	-74	-5,6 %	1,1 %	1,0 %	2,2 %	-1,2 %
10-33 Industri	6 542	6 517	-25	-0,4 %	5,3 %	5,2 %	7,8 %	-2,6 %
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	1 640	1 688	48	2,9 %	1,3 %	1,4 %	1,2 %	0,2 %
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	10 641	10 714	73	0,7 %	8,5 %	8,6 %	8,5 %	0,1 %
45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner	14 213	14 009	-204	-1,4 %	11,4 %	11,3 %	12,9 %	-1,6 %
49-53 Transport og lagring	6 787	6 761	-26	-0,4 %	5,4 %	5,4 %	5,0 %	0,4 %
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	4 792	4 806	14	0,3 %	3,8 %	3,9 %	3,6 %	0,3 %
58-63 Informasjon og kommunikasjon	2 054	2 075	21	1,0 %	1,6 %	1,7 %	3,7 %	-2,0 %
64-66 Finansiering og forsikring	922	925	3	0,3 %	0,7 %	0,7 %	1,7 %	-1,0 %
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	5 266	5 268	2	0,0 %	4,2 %	4,2 %	6,4 %	-2,2 %
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	4 928	4 772	-156	-3,2 %	4,0 %	3,8 %	5,0 %	-1,1 %
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	11 127	11 334	207	1,9 %	8,9 %	9,1 %	6,3 %	2,8 %
85 Undervisning	13 042	13 086	44	0,3 %	10,5 %	10,5 %	8,3 %	2,2 %
86-88 Helse- og sosialtjenester	31 099	31 087	-12	0,0 %	25,0 %	25,0 %	20,7 %	4,3 %
90-99 Personlig tjenesteyting	4 143	4 206	63	1,5 %	3,3 %	3,4 %	4,0 %	-0,6 %
00 Uoppgitt	659	559	-100	-15,2 %	0,5 %	0,4 %	0,6 %	-0,1 %
Sum alle næringer	124 553	124 463	-90	-0,1 %				
Sum offentlig sektor	55 268	55 507	239	0,4 %	44,4 %	44,6 %	35,3 %	9,3 %

2.1.1. Jordbruk, skogsbruk og fiske

Næringene omfatter sysselsatte i Troms og Finnmark og utgjorde 4,3 prosent av de sysselsatte i fylket i 4. kvartal 2019. Andelen sysselsetting økte med 0,6 prosent fra 2018 til 2019. Sysselsettingen innen landbruk er redusert over tid, mens fiskerirelatert virksomhet knyttet til akvakultur blir stadig mer dominerende i omfang.

Eksportmarkedet for fersk fisk hadde fram til mars 2020 gode forhold med høye priser og en fordelaktig valutakurs. Med Koronapandemien har dette endret seg fordi restaurantnæringen går på sparebluss i store deler av EU. Prisene på laks har sunket og er vesentlig lavere enn på samme tidspunkt i fjor. Det er knyttet stor usikkerhet til mulighetene for avsetning av fersk torsk fra årets Lofotfiske. I tillegg er det også utfordringer rundt arbeidskrafttilgang og Koronarestriksjoner.

NAV Troms og Finnmark forventer ut fra dette ingen vekst innen primærnæringene i 2021.

2.1.2 Bergverksdrift og utvinning

Det var 1 248 sysselsatte innen denne næringen i Troms og Finnmark i 4 kvartal 2019. Dette utgjør 1,1 prosent av all sysselsetting i fylket. Det har vært en nedgang på 5,6 prosent fra 2018 til 2019. Virksomheten knyttet til utvinning av olje og gass utgjør 80 prosent av næringen. Olje- og gassmiljøene i fylket er først og fremst knyttet til Harstad (olje) og Hammerfest (gass).

Olje og gass har etter hvert fått en sentral rolle i Hammerfest. Kommunen får store inntekter fra gassanlegget på Melkøya. Dette har igjen bidratt til at kommunen har oppgradert mye av offentlige bygg, noe som igjen har bidratt til økt sysselsetting. Leverandørindustrien til olje og gass har også ekspandert og det er en forventning om at dette vil øke enda mer. Brannen på Melkøya i september 2020 førte til stengt anlegg, og vil være det inntil høsten 2021.

Oljenæringens framtid er under diskusjon og dette vil nok gi en mer avventende holdning hos nåværende og potensielle investorer.

NAV Troms og Finnmark antar at sysselsettingen i næringen vil være stabil i 2021.

2.1.3. Industri

Industrien i Troms og Finnmark sysselsatte 6 517 personer i 4. kvartal 2019. Dette tilsvarte 5,2 prosent av alle sysselsatte i fylket, og var en nedgang på 0,4 prosent i forhold til året før. Siden 2015 har sysselsettingen i næringen økt med 4 prosent. Industri omfatter mange næringer og den største av dem er næringsmiddelindustrien som omfatter 52,5 prosent av de sysselsatte. Innen denne industrigrenen er det fiskeriindustrien som dominerer. Den sysselsatte totalt 2 082 personer eller 32 prosent av alle sysselsatte i industrien. Utover dette er slakteri, meieri og bakeri relativt viktige for sysselsettingen. Industrien omfatter mange mindre såsom Maskinreparasjon og -installasjon med 13 prosent av de sysselsatte i industrien. Utover dette er industrien preget av små bedrifter som har stor betydning i sitt lokalsamfunn.

Utviklingen innen industrien vil være preget av hva som skjer innen fiskeriindustrien med tilgangen på råstoff og videreforedling av produktene. Det er noe usikkerhet knyttet til markedsituasjonen på grunn av Koronapandemien, men lav kronekurs gir en gunstig situasjon for den eksportrettede delen av næringen. I tillegg kan stenging av grenser og restriksjoner knyttet til import av arbeidskraft skape utfordringer for bedriftene.

NAV Troms og Finnmark forventer stabil sysselsetting i industrien i 2021.

2.1.4. Bygge- og anleggsvirksomhet

Næringen sysselsatte 10 714 personer ved utgangen av 2019. Dette utgjorde 8,6 prosent av alle sysselsatte i Troms og Finnmark. Næringen hadde en vekst på 0,7 prosent i forhold til 2018. Siden 2015 har Bygge- og anleggsvirksomhet vokst med 13,5 prosent.

Næringen har hatt meget høy aktivitet de siste årene gjennom boligbyggingsaktivitet og offentlige prosjekter. Dette ser ikke ut til å avta på kort sikt. Den lave boliglånsrenten bidrar til fortsatt høy etterspørsel etter boliger. Det planlegges boligutbygging og vegprosjekter som vil sørge for fortsatt vekst i næringen, men det meldes om at det er en avventende holdning hos investorer. Det er likevel fortsatt stor etterspørsel og mangel på fagfolk innen bygg og anlegg.

NAV Troms og Finnmark forventer stabil sysselsetting i 2021.

2.1.5. Varehandel og reparasjon av motorvogner

Næringen omfattet 11,3 prosent av alle sysselsatte i Troms og Finnmark ved utgangen av 2019. Dette utgjør 14 009 personer. Dette er en nedgang på 1,4 prosent sammenlignet med året før. I forhold til 2015 er næringen ikke større målt i antall sysselsatte.

Varehandel står generelt overfor en rekke utfordringer. Omfanget av handelssenter bryter ned den tradisjonelle småbutikkstrukturen og mange presses ut av bransjen. Samtidig er husleien i sentraene høy og gir nedleggelse og konkurser som resultat. Virkningene av netthandel, digitalisering og selvbetjening er også forhold som påvirker sysselsettingen innen Varehandel.

Som følge av Koronapandemien har mange butikker som har basert seg på turisme lagt ned eller permittert alle ansatte, og ledigheten innen næringen har holdt seg relativt høy siden mars i fjor. Samtidig har det vært en dreining i forbruksmønsteret til fordel for investeringsvarer og byggevarer. Effekten av dette vil likevel ikke har noen merkbar sysselsettingseffekt på kort sikt.

NAV Troms og Finnmark forventer nedgang i sysselsetting i 2021.

2.1.6. Transport og lagring

Næringen sysselsatte 6 761 personer ved utgangen av 2019. Dette utgjorde 5,4 prosent av alle sysselsatte i fylket. Fra 2018 til 2019 var utviklingen relativt stabil. Fra 2015 er reduksjonen i næringen på 2 prosent. Denne næringen har nær tilknytning til de delene av arbeidslivet som har vært rammet direkte av Koronapandemien. Det er derfor høy ledighet blant noen av yrkesgruppene. Det forventes at næringen nedskaleres som en følge av pandemien og at sysselsettingen går ned.

NAV Troms og Finnmark forventer nedgang i sysselsettingen i 2021.

2.1.7. Overnattings- og serveringsvirksomhet

Sysselsettingsstatistikk fra Statistisk sentralbyrå viser at det ved utgangen av 2019 var 4 806 sysselsatte i næringen. Dette utgjør 3,9 prosent av alle sysselsatte i Troms og Finnmark og er stabilt i forhold til året før.

Denne næringen er hardt rammet av Koronapandemien. Fra mars i fjor har serveringsvirksomhet vært underlagt restriksjoner, i perioder full nedstenging. Dette har medført massivt omfang av permitteringer og i noen grad også oppsigelser. Mange virksomheter har levd av Koronatiltaksmidler, men det forventes at mange aktører vil forlate næringen. Dette vil gi færre sysselsatte, og det forventes at det vil gi utslag allerede i 2020.

Overnattingsvirksomhet er også hardt rammet av virkningene av pandemien. Turismen har vært en voksende næring de siste årene, og begreper som nordlysturisme og fisketurisme er godt innarbeidet. Hotellbelegget har vært gjennomgående høyt, og planer for bygging av flere hotell har vært under utarbeidelse. Internasjonale restriksjoner på ferdsel over grenser har stoppet nesten all turisme. I tillegg har konferansemarkedet sviktet totalt. Dette har gitt stengte hotell, omfattende permitteringer av ansatte og mange ledige. Det antas at næringen nedskaleres, og at denne prosessen allerede er begynt.

NAV Troms og Finnmark forventer lavere sysselsetting i 2021.

2.1.8. Forretningsmessig og teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift

Næringene utgjorde 8,1 prosent av alle sysselsatte i fylket per 4. kvartal 2019. Dette utgjorde 10 040 personer. Siden 2015 har næringene økt med 8 prosent, men det er stabilt fra 2018 til 2019. Utviklingen i næringen er i stor grad avhengig av utviklingen på andre områder og avspeiler at vi generelt har et næringsliv som går godt. Koronapandemien har medført lavere etterspørsel etter næringens tjenester, og har gitt høyere ledighet innen yrkesgrupper som teknisk personale, kontormedarbeidere og andre serviceyrker. Det forventes at næringen tilpasser seg et lavere aktivitetsnivå og at dette vil gi lavere sysselsetting i 2020.

NAV Troms og Finnmark forventer lavere sysselsetting i 2021.

2.1.9. Offentlig tjenesteyting

Offentlig tjenesteyting omfatter Offentlig administrasjon, forsvar, sosialforsikring, undervisning og helse- og sosialtjenester. Dette representerer 44,6 prosent av alle sysselsatte i Troms og Finnmark og utgjør 55 507 personer. Sysselsettingsveksten har vært 0,4 prosent fra 2018 til 2019, og 2,9 prosent siden 2015. Offentlig sektors andel av sysselsetting er økt med 0,2 prosentpoeng fra 2018 til 2019.

Sektoren er i liten grad påvirket av konjunktusvingninger og har bidratt til stabilitet i sysselsettingen i fylket.

Offentlig sektor er stor i Troms og Finnmark og bestemmer i stor grad aktivitetsnivået i fylket. I tillegg er mange sysselsatt i virksomheter som direkte eller indirekte har det offentlige som hovedmarked for leveranse av varer og tjenester.

I noen kommuner er Forsvaret en viktig og stabil bransje også for det sivile samfunn.

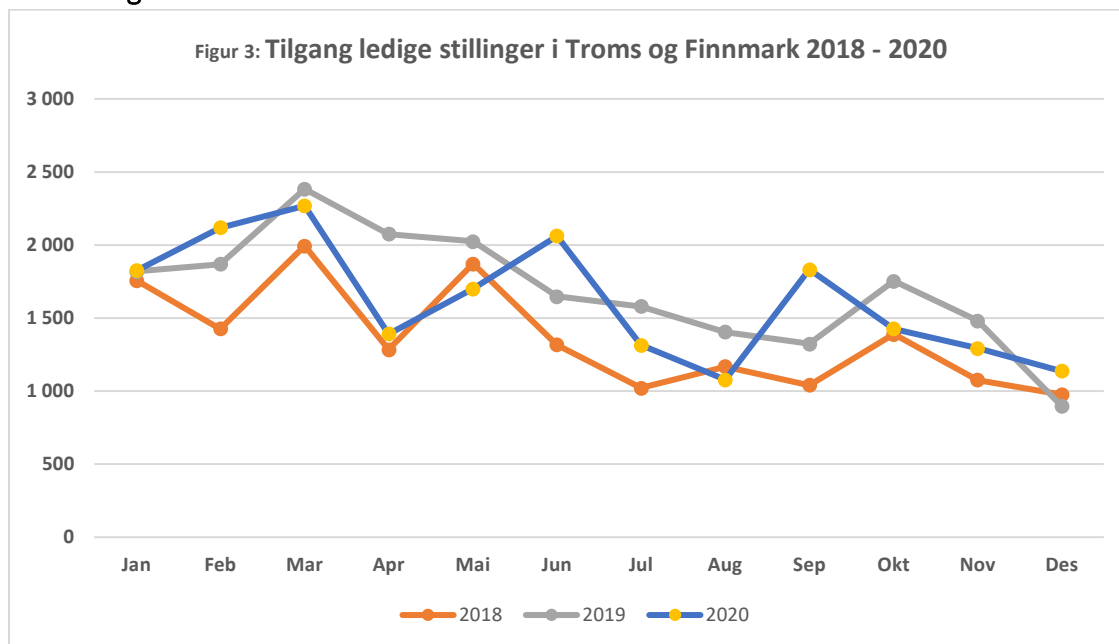
Kommuneøkonomien setter klare grenser for lokal aktivitet, men sektoren vil likevel vokse noe som en følge av økende omfang av offentlige tjenester. En aldrende befolkning vil medføre økte oppgaver innen pleie og omsorg. Samtidig omorganiserer flere kommuner tjenestetilbudet som følge av strammere budsjett.

En stor arbeidsgiver innen offentlig sektor i fylket er sykehusene. Det er naturlig å forvente en viss økt etterspørsel etter arbeidskraft som følge av turnover og naturlig avgang. Mye av denne etterspørselen retter seg mot det nasjonale markedet og vil derfor føre til at flere flytter til fylket.

Ledigheten for yrkesgruppene innen offentlig sektor varierer. Behovet for kvalifisert arbeidskraft er stort, men kan sjelden dekkes fullt ut. Dette gjelder særlig i mindre kommuner hvor det ofte mangler kvalifiserte søkere til ledige stillinger, mens de ledige i større kommuner mangler stillinger å søke på.

NAV Troms og Finnmark forventer en liten økning i sysselsettingen i 2021.

2.2 Stillingsmarkedet

Som det framgår av figur 7 har stillingstilgangen i 2020 andre variasjoner enn foregående år. I forhold til 2019 var det en stor nedgang i april og mai, juli og august, og oktober og november. I 2020 var det totalt en tilgang på 19 444 stillinger. Dette er en nedgang på 4 prosent i forhold til 2019. Den største økningen i tilgangen stillinger kom innen yrker i Helse, pleie og omsorg med 14,5 prosent sammenlignet med året før. Den største reduksjonen kom i yrker innen kontorarbeid med 28 prosent lavere tilgang stillinger enn i 2019.

2.3 Forventet endring i sysselsetting fordelt på næringer

Næring	Troms og Finnmark 2019K4	Endring 2018K4 til 2019K4		Forventet endring fra 2020K4 til 2021K4
		Antall	I prosent	
Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	5 408	32	0,6 %	
Bergverksdrift og utvinning	1 248	-74	-5,6 %	
Industri	6 517	-25	-0,4 %	
Elektrisitet, vann og renovasjon	1 688	48	2,9 %	
Bygg og anleggsvirksomhet	10 714	73	0,7 %	
Varehandel og rep av motorvogner	14 009	-204	-1,4%	-300
Transport og lagring	6 761	-26	-0,4 %	-150
Overnattings- og serveringsvirksomhet	4 806	14	0,3 %	-450
Informasjon og kommunikasjon	2 075	21	1,0 %	
Finansiering og forsikring	925	3	0,3 %	
Eiendomsdrift, teknisk og forretningsm tjenesteyting	10 040	-156	-3,2 %	-500
Offentlig administrasjon, forsvar	11 334	207	1,9 %	100
Undervisning	13 086	44	0,3 %	
Helse- og sosialtjenester	31 087	-12	0,0 %	200
Personlig tjenesteyting ellers	4 206	63	1,5 %	
I alt *	124 463	-90	-0,1 %	-1 100

*Inkluderer ikke uoppgitte som utgjør 0,4 % av de sysselsatte

Gjennomgangen av utviklingen i arbeidsmarkedet konkluderer med at det er mange næringer som står overfor store utfordringer i forbindelse med Koronapandemien. Gjennom 2020 har vi sett at mange næringer blir direkte rammet på grunn av restriksjoner på virksomheten og reisevirksomhet. Det er forventet at en del bedrifter vil opphøre som en følge av dette. Omfanget er meget usikkert, men det er antatt at sysselsettingen vil gå ned i disse næringene. Tabell 2 oppsummerer dette og angir forventede endringer.

NAV Troms og Finnmark forventer følgende endringer i 2021 innen følgende næringer:

- Sysselsettingen innen Varehandel og rep av motorvogner vil reduseres fordi kjøpekraften reduseres på grunn av flere ledige
- Sysselsettingen innen Transport og lagring vil reduseres fordi behovet for tjenester er mindre på grunn av manglende turisme
- Sysselsettingen innen Overnatting- og serveringsvirksomhet vil reduseres fordi utenlandsk turisme uteblir og restriksjonene i utelivsbransjen vedvarer
- Eiendomsdrift, teknisk og forretningsmessig tjenesteyting vil reduseres fordi behovet for tjenestene til næringen reduseres

- Offentlig sektor vil vokse som en følge av økt offentlig tilbud og en stadig eldre befolkning

3. Tilbudet av arbeidskraft

Tilbudet av arbeidskraft (arbeidsstyrken) er definert som summen av antall sysselsatte og antall arbeidsledige. Det er vanlig å se på arbeidsledighet som et resultat av tilpasning mellom tilbud og etterspørsel i arbeidsmarkedet. Dette forutsetter imidlertid at alle forhold som begrenser denne tilpasningen blir sett bort fra, for eksempel bosettingsstruktur, kommunikasjon og mobilitet. For å kunne si noe om utviklingen i arbeidsledigheten, må vi foreta vurderinger i utviklingen av tilbudet av arbeidskraft.

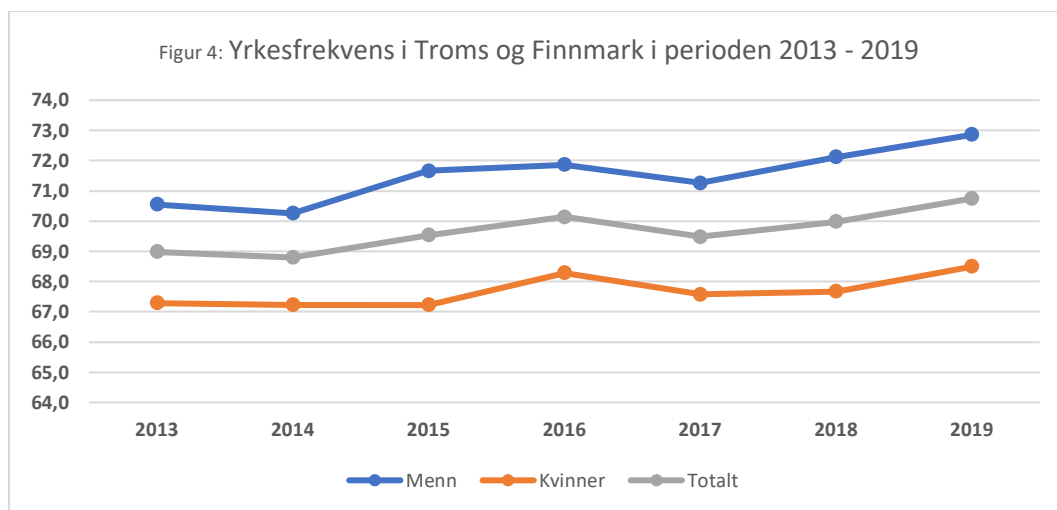
Arbeidsstyrken eller tilbudet av arbeidskraft er avhengig av størrelsen på befolkningen i yrkesaktiv alder og hvor stor andel av denne som er i arbeidsstyrken. Andelen av den yrkesaktive befolkningen i alderen 15 – 74 år som er i arbeidsstyrken, kalles yrkesfrekvensen. Yrkesfrekvensene kan variere over tid fordi den avhenger blant annet av etterspørselen etter arbeidskraft, endringer i tiltaksnivå og endringer i utdanningsfrekvens.

3.1 Befolkningsutvikling

Tall fra Statistisk Sentralbyrå viser at det var en nedgang i befolkningen i Troms og Finnmark på 1 152 personer i årets tre første kvartal. Tilsvarende tall for 2018 var en økning på 169 personer. Denne utviklingen skyldes i stor grad at gapet mellom innenlandsk innflytting og utflytting større enn i fjor, samt at det er lavere innvandring enn utvandring. Tidligere ble befolkningsnedgang betraktet som et problem for landsbygda, men nå er også store byer som Tromsø også omfattet av befolkningsnedgangen.

Det er et visst omfang av pendling inn mot større geografiske sentra, men store avstander og begrenset kommunikasjon gjør dette utfordrende. Det er også pendling inn og ut av fylkene. I 2019 var det 675 flere som pendlet ut av regionen enn inn. Dette er på samme nivå som året før.

3.2 Yrkesfrekvenser

Høyere yrkesfrekvens kan være forårsaket av høyere etterspørsel etter arbeidskraft. Personer utenfor arbeidsstyrken melder seg ledig eller kommer i arbeid fordi mulighetene på arbeidsmarkedet er gode. Hvis arbeidsmarkedet blir dårligere, vil yrkesfrekvensen reduseres ved at personer trekker seg ut av arbeidsstyrken fordi mulighetene for å få arbeid er mindre. Økt tiltaksnivå vil også trekke i retning av økte yrkesfrekvenser ved at personer som tidligere ikke har vært aktive på arbeidsmarkedet melder seg ledig fordi de anser muligheten til å komme på tiltak som høyere når tiltaksomfanget øker. Det er også slik at når flere velger utdanning framfor arbeid vil yrkesfrekvensen gå ned. Et godt arbeidsmarked vil imidlertid påvirke valget om arbeid ved siden av utdanning, noe som i sin tur vil øke yrkesfrekvensen. Av figur 8 ser man at yrkesfrekvensen har vært jevnt stigende de siste årene.

Tabell 3: Beregnede yrkesfrekvenser etter alder i Troms og Finnmark (i % av bosatte)

Aldersgrupper	2018	2019	Endring i %
16-19 år	44,3	48,0	8,2 %
20-24 år	76,2	76,8	0,7 %
25-29 år	84,4	85,5	1,3 %
30-39 år	87,3	87,3	0,0 %
40-49 år	87,3	87,1	-0,2 %
50-59 år	81,0	82,6	2,0 %
60-66 år	56,3	56,9	1,1 %
66-74 år	13,0	13,6	5,0 %
Totalt	70,0	70,7	1,1 %

Kilde: NAV Troms og Finnmark

Tabellen viser beregnede yrkesfrekvenser 2019 i Troms og Finnmark fordelt på aldersgrupper og endring fra 2018. Det framgår at yrkesfrekvensen er økt med 1,1 % og var i 2019 på 70,7 %. Det var stor økning for den yngste og den eldste aldersgruppen.

3.3 Utvikling i arbeidsstyrken fremover

I tabell 4 er noen sentrale tall for utvikling i arbeidsmarkedet presentert. Folketallet per 1.januar 2020 i Troms og Finnmark er redusert med 1 015 personer i forhold til samme periode i fjor. Arbeidsstyrken økte med 774 personer fra 2018 til 2019. Årsgjennomsnittet for antall helt ledige i 2020 er 114 prosent høyere enn i 2019, for delvis ledige 152 prosent høyere, mens antallet i ordinære arbeidsmarkedstiltak er redusert med 11 prosent.

Tabell 4: Utvikling i befolkning og nøkkeltall for arbeidsmarkedet i Troms og Finnmark							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Befolkning 1. januar	238 513	240 338	241 371	243 033	243 925	244 326	243 311
Arbeidsstyrke	125 565	127 718	129 716	128 917	130 060	130 834	
*Sysselsatte etter bosted	123 778	121 567	122 139	123 313	125 294	125 245	
Delvis ledige	1 624	1 618	1 554	1 404	1 355	1 367	3 509
Helt ledige	3 300	3 244	3 165	2 918	2 586	2 603	5 562
Deltakere på ordinære tiltak	503	567	620	682	745	546	485

*Fra og med 2015 bygger statistikken på nye datakilder. For 4. kvartal 2015 ligger antall sysselsatte på landsbasis i alt 60 000 lavere enn Arbeidskraftundersøkelsen (AKU).

Kilde: NAV Troms og Finnmark

Det er ulike metoder å framskrive arbeidsstyrken på. NAV benytter metoden som tar utgangspunkt i befolkningsframskrivingene til Statistisk Sentralbyrå (SSB) for de ulike aldersgruppene. Vi vil gjøre direkte anslag på yrkesfrekvenser i hver aldersgruppe. Anslag over arbeidsstyrken framkommer ved å multiplisere yrkesfrekvens i hver aldersgruppe med befolkningsanslaget i hver aldersgruppe. Summen av dette vil være prognosen for arbeidsstyrken i fylket. Det er i tråd med definisjonen av arbeidsstyrken som SSB bruker i sin arbeidskraftundersøkelse (AKU). Imidlertid må det understrekes at det hefter usikkerhet ved prognosen, spesielt knyttet til fastsetting av yrkesfrekvens i hver aldersgruppe.

Tabell 5: Prognose for arbeidsstyrken i Troms og Finnmark med justerte yrkesfrekvenser									
Aldersgrupper	Befolkning 1.jan 2020	Arb.styrke 2019	Yrkesfrekvens 2019	Forventa arb. styrke 2020 m/justerte yrkesfrekvenser			Forventa arb. styrke 2021 m/justerte yrkesfrekvenser		
				Befolkning 2020*	Arbeidsstyrke	Yrkesfrekvenser	Befolkning 2021*	Arbeidsstyrke	Yrkesfrekvenser
16 - 19 år	14 524	6 965	48,0	14 269	6 849	48,0	13 508	6 484	48,0
20 - 24 år	16 855	12 939	76,8	16 687	12 764	76,5	15 971	12 217	76,5
25 - 29 år	18 016	15 402	85,5	17 877	15 195	85,0	17 332	14 733	85,0
30 - 39 år	30 593	26 721	87,3	30 909	26 890	87,0	32 185	28 001	87,0
40 - 49 år	31 510	27 452	87,1	31 072	27 188	87,5	29 384	25 711	87,5
50 - 59 år	32 876	27 154	82,6	33 157	27 013	81,5	34 232	27 889	81,5
60 - 66 år	20 020	11 400	56,9	20 005	11 003	55,0	19 986	10 992	55,0
67 - 74 år	20 539	2 801	13,6	20 728	2 487	12,0	21 358	2 563	12,0
i alt	184 933	130 834	70,7	184 703	129 390	70,1	183 846	128 589	69,9

Kilde: NAV Troms og Finnmark

Anslag om yrkesfrekvens er gjort ut fra følgende forutsetninger:

Det har vært et godt arbeidsmarked i de siste årene som har gitt en økning i arbeidsstyrken. Yrkesfrekvensen har økt i de fleste aldersgruppene. Det antas nå at vi får en negativ befolkningsutvikling i mest yrkesaktive aldersgruppene som isolert sett skulle føre til høyere yrkesfrekvens. Det antas at dette ikke vil skje fordi den omfattende langtidsledigheten som nå er tilfelle, vil føre til avgang fra arbeidslivet for mange. Nedgangen i arbeidsstyrken vil være større enn nedgangen i befolkningen, og vi vil få en lavere arbeidsstyrke. Det forventes at denne utviklingen også vil fortsette i 2021.

4. Tilpasning på arbeidsmarkedet

4.1 Utviklingen i ledighet fordelt på yrkesbakgrunn

Helt ledige

Tabell 6a: Helt ledige etter yrke 2020			
Yrkesbakgrunn	Antall helt ledige 2020 i gjennomsnitt	Endring fra 2019	Endring fra 2019 i prosent
I alt Troms og Finnmark	5 562	2 958	114 %
Akademiske yrker	69	21	44 %
Barne- og ungdomsarbeid	178	49	38 %
Butikk- og salgsarbeid	704	435	162 %
Bygg og anlegg	579	291	101 %
Helse, pleie og omsorg	295	89	43 %
Industriarbeid	593	224	61 %
Ingeniør- og ikt-fag	158	58	58 %
Ingen yrkesbakgrunn eller uoppgitt	296	74	33 %
Jordbruk, skogbruk og fiske	145	4	3 %
Kontorarbeid	431	261	154 %
Ledere	222	177	393 %
Meglere og konsulenter	93	50	116 %
Reiseliv og transport	1 056	787	293 %
Serviceyrker og annet arbeid	599	368	159 %
Undervisning	144	70	95 %

Kilde: NAV Troms og Finnmark

Som det framgår av tabell 6a var omfanget av helt ledige i Troms og Finnmark i 2020 i gjennomsnitt 114 prosent høyere sammenliknet med 2020. Koronapandemien har skapt en unik situasjon på arbeidsmarkedet med flere ledige enn noen gang tidligere. Noen yrkesgrupper har hatt en eksplosiv ledighetsutvikling som samsvarer med næringer som er blitt direkte eller indirekte rammet av pandemien. Spesielt utsatt er Reiseliv og transport, Kontorarbeid, Butikk- og salgsarbeid og Serviceyrker og annet arbeid.

Delvis ledige

Tabell 6b: Delvis ledige etter yrke 2020			
Yrkesbakgrunn	Antall delvis ledige 2020 i gjennomsnitt	Endring fra 2019	Endring fra 2019 i prosent
I alt Troms og Finnmark	3441	2075	152 %
Akademiske yrker	36	19	112 %
Barne- og ungdomsarbeid	104	8	8 %
Butikk- og salgsarbeid	505	357	241 %
Bygg og anlegg	196	121	161 %
Helse, pleie og omsorg	230	90	64 %
Industriarbeid	503	182	57 %
Ingeniør- og ikt-fag	106	75	242 %
Ingen yrkesbakgrunn eller uoppgitt	90	34	61 %
Jordbruk, skogbruk og fiske	51	-2	-4 %
Kontorarbeid	276	185	203 %
Ledere	220	196	817 %
Meglere og konsulenter	73	49	204 %
Reiseliv og transport	579	459	383 %
Serviceyrker og annet arbeid	392	268	216 %
Undervisning	81	34	72 %

Kilde: NAV Troms og Finnmark

Tabell 6b viser oversikt over delvis ledige etter yrker. Tradisjonelt har det vært et lavt nivå på antall delvis ledige i Troms og Finnmark, og har som oftest vært knyttet til fiskeriindustriens sesongvariasjoner. Det nye er at omfanget har økt kraftig i forhold til tidligere år – hele 152 prosent, og at mange flere yrkesgrupper og næringer er omfattet. Som oftest vil det være slik at arbeidstakerne er delvis i jobb og delvis permittert.

Permitterte

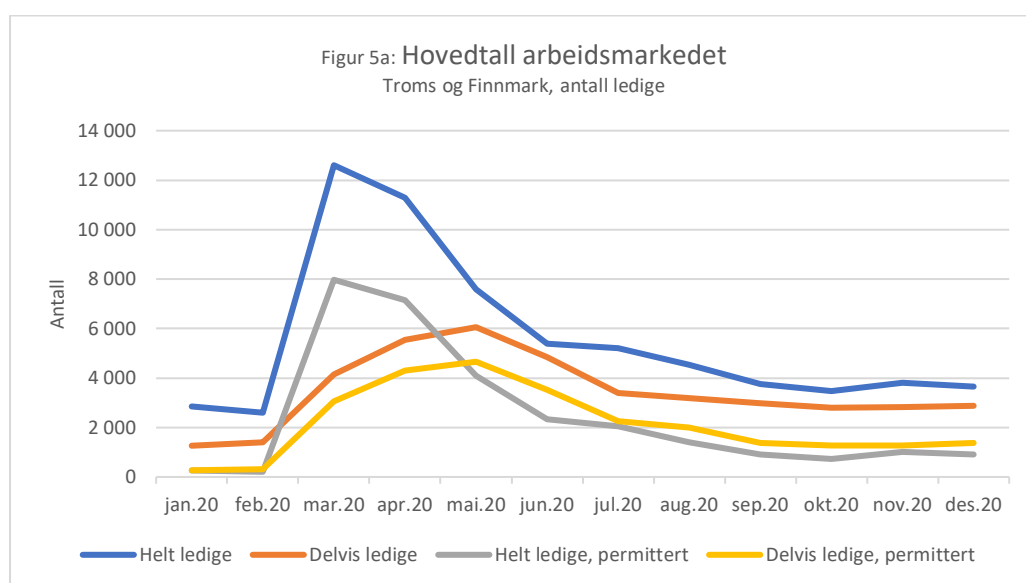
Tabell 6c: Permitterte etter yrke 2020*			
Yrkesbakgrunn	Antall permitterte 2020 i gjennomsnitt	Antall permitterte 2019 i gjennomsnitt	Endring fra 2019
I alt Troms og Finnmark	4 594	432	4 162
Akademiske yrker	42	4	38
Barne- og ungdomsarbeid	38	6	32
Butikk- og salgsarbeid	659	13	646
Bygg og anlegg	354	38	316
Helse, pleie og omsorg	132	5	127
Industriarbeid	604	272	332
Ingeniør- og ikt-fag	98	9	89
Ingen yrkesbakgrunn eller uoppgitt	138	8	130
Jordbruk, skogbruk og fiske	34	30	4
Kontorarbeid	408	8	401
Ledere	328	7	321
Meglere og konsulenter	101	5	95
Reiseliv og transport	1078	14	1064
Serviceyrker og annet arbeid	522	14	508
Undervisning	59	0	59

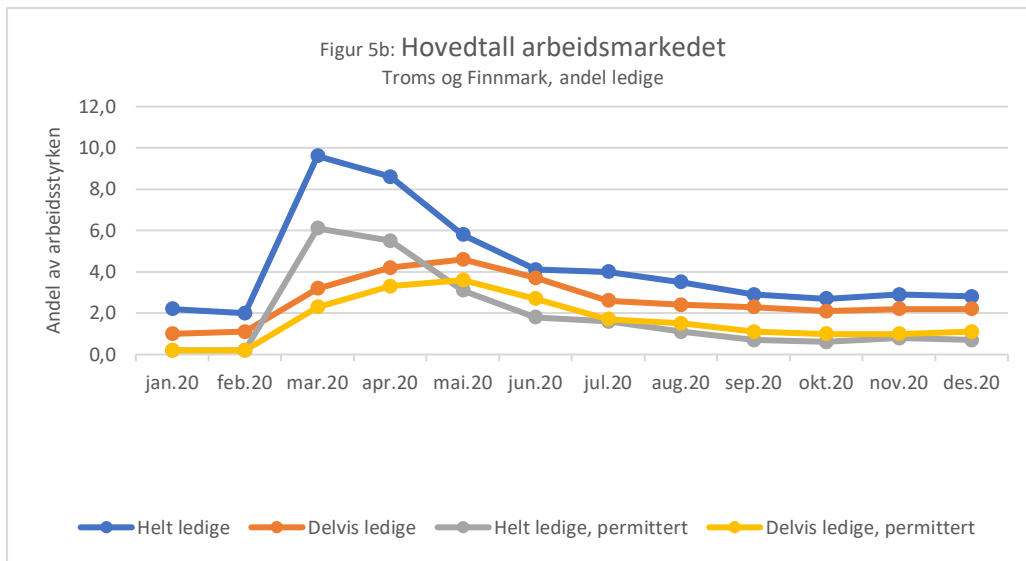
*Omfatter både helt og delvis ledige permitterte

Kilde: NAV Troms og Finnmark

Tabell 6c viser at som en følge av Koronapandemien økte omfanget av permitteringer voldsomt i 2020. Fra mars 2020 ble det permittert mange arbeidstakere innen Butikk- og salgsarbeid, Industriarbeid, Reiseliv og transport samt Serviceyrker. Antallet ble redusert etter hvert, men per desember 2020 var det fremdeles 2 284 helt eller delvis permitterte.

Figur 5a og 5b nedenfor viser utviklingen for helt og delvis ledige, og permitterte i 2020 som antall og som andel av arbeidsstyrken. Som figurene angir har ledigheten og permitteringene avtatt i løpet av året etter mars 2020, men ligger fremdeles vesentlig over nivået før utbruddet av Koronapandemien.

4.2 Stramhet i arbeidsmarkedet

Stramhetsindikatoren i tabell 7 nedenfor viser forholdet mellom helt ledige og ledige stillinger og er et uttrykk for hvor stramt arbeidsmarkedet er. Jo færre helt ledige per ledig stilling, jo strammere er arbeidsmarkedet. I 2020 var det i alt 3,4 helt ledige per ledig stilling. Dette betyr at arbeidsmarkedet er vesentlig slakkere enn i 2019. Antallet helt ledige er økt med 114 prosent og tilgang ledige stillinger er redusert med 4 prosent. Arbeidsmarkedet er strammest innen Undervisning, Akademiske yrker og Helse- pleie og omsorg. Minst stramt er det innen Ingeniør- og ikt-fag, Reiseliv og transport og kontorarbeid. Denne situasjonen innebærer at jobbmulighetene for arbeidsledige ble vesentlig redusert i 2020 sammenliknet med året før. Det er likevel viktig å understreke at lokale forhold kan spille inn her. Ofte er det slik at arbeidssøkerne og de ledige stillingene ikke er på samme sted. Dette betyr at graden av mobilitet vil påvirke den enkelte muligheter for å få jobb.

Tabell 7: Stramhetsindikator - helt ledige etter yrkesbakgrunn i forhold til ledige stillinger.						
	Helt ledige etter yrkesbakgrunn, gjennomsnitt		Tilgang stillinger etter yrke, gjennomsnitt 2019		Stramhetsindikator	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Akademiske yrker	48	69	88	87	0,5	0,8
Barne- og ungdomsarbeid	129	178	124	97	1,0	1,8
Butikk- og salgsarbeid	269	704	133	109	2,0	6,5
Bygg og anlegg	288	579	127	136	2,3	4,3
Helse, pleie og omsorg	206	295	401	459	0,5	0,6
Industriarbeid	369	593	91	79	4,0	7,5
Ingen yrkesbakgrunn eller uoppdatt	100	158	99	99	1,0	1,6
Ingeniør- og ikt-fag	220	296	16	13	14,2	22,9
Jordbruk, skogbruk og fiske	139	145	22	24	6,2	6,0
Kontorarbeid	170	431	72	52	2,4	8,3
Ledere	45	222	26	31	1,8	7,1
Meglere og konsulenter	43	93	43	33	1,0	2,9
Reiseliv og transport	269	1 056	123	104	2,2	10,2
Serviceyrker og annet arbeid	231	599	129	135	1,8	4,5
Undervisning	74	144	195	164	0,4	0,9
I alt Troms og Finnmark	2 603	5 562	1 688	1 620	1,5	3,4

Kilde: NAV Troms og Finnmark

5. Prognose over registrert ledighet

Scenarier for en mulig arbeidsmarkedsprognose 2021

Det er utfordrende å lage prognose for utvikling av ledigheten i 2021. Koronapandemien har gitt et vesentlig høyere nivå på ledigheten enn tidligere år, og variasjonen i ledigheten følger mer av nasjonale smitteverntiltak enn av forhold direkte i arbeidsmarkedet. Vi har derfor valgt å sette opp tre scenarier som skisserer forskjellige forløp i ledighetsutviklingen - avhengig av hva som skjer med omfanget av Koronapandemien, og en tilhørende ledighetsutvikling.

Tabell 8: Scenarier for ledighetsutvikling i 2021					
	Status medio februar 2021	Forventet utvikling	Utvikling i utsatte næringer	Omfang av permitterte	Ledighetsutvikling
Optimistisk scenario	<ul style="list-style-type: none"> - Det er lite smitteomfang i fylket, men det er bekymring for ulike varianter av mutert Koronavirus. - Grensene er stengt med noen unntak. - Vaksineringen er kommet i gang, men i relativt liten skala. - Nasjonale restriksjoner fortsetter og setter klare begrensinger for næringsliv. 	<ul style="list-style-type: none"> - De proaktive tiltakene for å unngå spredning av mutert virus lykkes. - Hele befolkningen er vaksinert innen 1.juli 2021. - Grensene mot Sverige og Finland åpnes. - Utelivsnæringens restriksjoner oppheves. 	<ul style="list-style-type: none"> - Hjulene kommer i gang innen reiseliv og utelivsbransjen 	<ul style="list-style-type: none"> - Stortinget har bestemt at permitteringsordningen varer til 1.10.2021. - Antall permitterte går ned 	<ul style="list-style-type: none"> - Lavere ledighet i løpet av året
Hoved-scenario	<ul style="list-style-type: none"> - Det er lite smitteomfang i fylket, men det er bekymring for ulike varianter av mutert Koronavirus. - Grensene er stengt med noen unntak - Vaksineringen er kommet i gang, men i relativt liten skala. - Nasjonale restriksjoner fortsetter og setter klare begrensinger for næringsliv. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nye tilfeller av mutert virus dukker opp til stadighet. - Hele befolkningen er vaksinert innen 1.juli 2021. - Fremdeles skjerpet kontroll av grensene mot Sverige og Finland. - Nasjonale restriksjoner fortsetter og setter klare begrensinger for næringsliv. 	<ul style="list-style-type: none"> - Fremdeles restriksjoner fører til bedriftsnedleggelse innen reiseliv og utelivsbransjen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Stortinget har bestemt at permitteringsordningen varer til 1.10.2021. - Antall permitterte vil gå ned, men avløses av oppsigelser 	<ul style="list-style-type: none"> - Økt ledighet i perioder av året
Pessimistisk scenario	<ul style="list-style-type: none"> - Det er lite smitteomfang i fylket, men det er bekymring for ulike varianter av mutert Koronavirus. - Grensene er stengt med noen unntak - Vaksineringen er kommet i gang, men i relativt liten skala. - Nasjonale restriksjoner fortsetter og setter klare begrensinger for næringsliv. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mange nye tilfeller av mutert virus dukker opp til stadighet. - Lav tilgang på vaksiner gjør at befolkningen ikke er vaksinert før i 4.kvartal 2021. - Grensene mot Sverige og Finland er stengt. - Nasjonale restriksjoner fortsetter og setter klare begrensinger for næringsliv. 	<ul style="list-style-type: none"> - Streng restriksjoner fører til bedriftsnedleggelse innen reiseliv og utelivsbransjen. - Økt omfang av Hotellkonkurser - Stengt uteliv i EU fører til krise for fersk fisk i fiskerinæringen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Stortinget har bestemt at permitteringsordningen varer til 1.10.2021. - Antall permitterte vil gå ned, men avløses av større omfang av oppsigelser 	<ul style="list-style-type: none"> - Økende ledighet som er vedvarende

Prognosen for ledigheten tar utgangspunkt i den gjennomgangen som er gjort av situasjonen på arbeidsmarkedet. Den er videre basert på at Koronapandemien og dens konsekvenser ikke er forbi, men at dette vil prege arbeidsmarkedet i lang tid framover.

De tre scenariene har felles utgangspunkt i ledighetstallene for januar og februar 2021, men har ulikt forløp utfra ulike forutsetninger.

- Optimistisk scenario: Ledigheten vil flate ut mot våren, og full gjenåpning av utelivet vil etter hvert bidra til lavere ledighet. Høsten vil innebære noe økt turisme som gir økt aktivitet i hotellbransjen. Dette oppveier noe av konsekvensene når permitteringsordningen opphører 1. oktober
- Hovedscenario: Ledigheten vil holde seg på et relativt høyt nivå for vårt fylke, men vil være preget av variasjoner knyttet til endringer til smitteverntiltak. Det antas økt ledighet ved skoleslutt og når permitteringsordningen opphører 1. oktober.

- Pessimistisk scenario: Muterte varianter av viruset fører til nedstenging av uteliv og sosiale aktiviteter. Vi får mange nye ledige ved skoleslutt og omfanget av bedriftsnedleggelse øker når turistsesongen uteblir. Ledigheten øker enda mer når permitteringsordningen opphører 1. oktober.

Tabell 9: Ledighetsprognose for Troms og Finnmark										
	Troms og Finnmark 2019		Troms og Finnmark 2020		Ledighetsprognose 2021					
	Antall	Andel	Antall	Andel	Optimistisk scenario		Hovedscenario		Pessimistisk scenario	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
Januar	2 920	2,2	2 857	2,2	4 352	3,3	4 352	3,3	4 352	3,3
Februar	2 810	2,2	2 598	2,0	3 778	2,9	3 778	2,9	3 778	2,9
Mars	2 720	2,1	12 604	9,6	4 200	3,2	4 400	3,4	4 500	3,4
April	2 750	2,1	11 287	8,6	4 200	3,2	4 500	3,4	4 600	3,5
Mai	2 515	1,9	7 577	5,8	4 100	3,1	4 500	3,4	4 650	3,6
Juni	2 479	1,9	5 392	4,1	4 100	3,1	4 600	3,5	4 800	3,7
Juli	2 748	2,1	5 211	4,0	4 200	3,2	4 700	3,6	4 800	3,7
August	2 631	2,0	4 537	3,5	4 000	3,1	4 400	3,4	4 900	3,7
September	2 437	1,9	3 745	2,9	4 100	3,1	4 300	3,3	4 950	3,8
Oktober	2 336	1,8	3 473	2,7	4 200	3,2	4 300	3,3	5 100	3,9
November	2 319	1,8	3 800	2,9	4 000	3,1	4 800	3,7	5 200	4,0
Desember	2 478	1,9	3 658	2,8	3 900	3,0	4 800	3,7	5 300	4,1
Gjennomsnitt	2 595	2,0	5 562	4,3	4 094	3,1	4 452	3,4	4 744	3,6

Kilde: NAV Troms og Finnmark

